

รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

The Model Of Youth Development Based On Theravada Buddhist Philosophy In Roi Et Province

พระครูโพธิสีลคุณ

Phrakhru Pothiseelagoon

สงวน หล้าโพนทัน

Sanguan Laphontan

อุทัย กมลศิลป์

Uthai Kamonsin

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Thailand

E-mail: anan.pen@student.mbu.ac.th

Received: 6 November 2023; Revised: 9 December 2023; Accepted: 15 December 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน 3) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด 4) เพื่อเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลัก คือ พระสงฆ์สามเณร ผู้ชำนาญด้านพุทธศาสนาและบุคคลทั่วไปแล้วสรุปเป็นภาพรวม เพื่อนำมาสร้างรูปแบบกิจกรรมฝึกอบรมเยาวชนให้มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย พบว่า: 1) การพัฒนาเยาวชน คือ การสร้างสังคมที่ยั่งยืนและถูกต้องนั้น ต้องมีวิธีการเรียนรู้และสนับสนุนในการดำรงชีวิต เป็นรากฐานอนาคตที่สำคัญ เพื่อแก้ปัญหาการใช้หลักภวนา 4 มากำหนดแก้ปัญหาทางสังคม เป็นต้น 2) การนำหลักพุทธปรัชญามาศึกษาวิเคราะห์ด้วยใช้เหตุผลตามวิธีการ ให้รู้คุณค่าชีวิต ทำเป็นแรงบันดาลใจให้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่จะขึ้นได้ การใช้หลักพัฒนากาย, ศีล, จิต, และปัญญาภวนา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ถูกต้อง 3) การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ทำเป็นกระบวนการ รับผิดชอบด้านพุทธปรัชญา พร้อมร่วมมือกันเพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน มีเมตตาต่อกัน ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างหลักสูตรเยาวชนต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท คือ หลักภวนา 4 ด้วยเจริญกายภวนา อบรมศีล ฝึกจิตและพัฒนาปัญญา เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ต่อไป และ 4) นำเสนอองค์ความรู้ในรูปแบบภวนา 4 เพื่อพัฒนาฝึกอบรมเยาวชน เมื่อปฏิบัติธรรมตั้งแต่ยังเยาว์ มีภูมิคุ้มกัน มีคุณธรรมคุ้มครองตน อันเกิดจากการอบรมอย่างต่อเนื่อง จึงเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี การนำเสนอนี้ คือ การสร้างต้นแบบปลูกฝังหลักพัฒนาทางกายให้เข้มแข็ง มีศีลคุ้มกันทางสังคม มีจิตใจดีและสติปัญญาเลิศให้กับเยาวชนไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาเยาวชน, หลักพุทธปรัชญาเถรวาท, การพัฒนาเยาวชน

Abstract

The objectives of this research article are as follows: 1) to study theoretical concepts regarding youth development 2) to study the principles of Theravāda Buddhist Philosophy related to youth development 3) to create a model for youth development based on Theravāda Buddhist Philosophy in Roi Et Province 4) To present knowledge about youth development models based on Theravāda Buddhist Philosophy in Roi Et Province using qualitative research methods use a structured in-depth interview. The main source of important information is the Sangha Administrator, Buddhist experts and the general public then summarize as a whole to create a model for effective youth training activities.

The research results found that: 1) Youth development is the creation of a sustainable and correct society. There must be a way to learn and support in life. It is an important foundation for the future. To solve the problem, use the 4 Bhāvanā to determine how to solve social problems, etc. 2) Bringing the principles of Buddhist Philosophy to study and analyze using reason based on the method to know the value of life and be inspired to lead a virtuous life based on the ideals as far as possible using principles to develop the body, morality, mind, and wisdom to develop the correct quality of life 3) Creating a youth development model based on Theravāda Buddhist Philosophy in Roi Et Province make a process that acknowledges Buddhist Philosophy ready to work together to create a sustainable society be kind to one another In designing learning activities to create a model youth curriculum based on Theravāda Buddhist Philosophy, namely the 4 Bhāvanā, with physical development and meditation, training in precepts, training the mind and developing wisdom to present the knowledge further and 4) Present the knowledge in the form of Bhāvanā 4 to develop youth training. When practicing Dhamma from a young age have immunity and have the morality to protect yourself resulting from continuous training therefore grow up to be a good adult. This presentation aims to create a model and instill principles of strong physical development and social protection precepts that have a good heart and excellent intelligence for Thai youth to continue to be effective.

Keywords: Youth development model, Theravāda Buddhist Philosophy, Youth development

บทนำ

การพัฒนาเยาวชนเป็นหัวใจของการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเติบโตในอนาคต มีหลายทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อแนะนำวิธีการเรียนรู้และสนับสนุนเยาวชนในด้านต่าง ๆ ของชีวิตในสังคม นี่คือนิยามทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญ กล่าวคือ ทฤษฎีการพัฒนาเชิงความสามารถ เป็นต้น ทฤษฎีและแนวคิดเหล่านี้มีความสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเยาวชนและสนับสนุนความสำเร็จของสังคม ส่วนใหญ่มักใช้ในการออกแผนการพัฒนาทางการศึกษา การสวัสดิการ และโครงการสนับสนุนเยาวชนในหลายประเทศทั่วโลก จากความคาดหวังที่สังคมอยากให้วัยรุ่นและเยาวชนได้ประพฤติปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ประเด็นสำคัญอยู่ที่การสร้างความตระหนักให้กับเยาวชนได้ทราบว่า การปฏิบัติตนแต่ละด้านนั้น ควร

ปฏิบัติอย่างไรจึงจะนำไปสู่ความคาดหวังได้ และจะต้องได้รับความร่วมมือระหว่างบ้านโดยเฉพาะพ่อแม่ ครูที่โรงเรียนซึ่งจะจุดประกายของการปฏิบัติตนของเยาวชนได้เป็นอย่างดี เพื่อช่วยพัฒนาองค์กรสังคมและสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเพื่อประโยชน์ร่วมของทุกคนในสังคมทั่วโลก การนำหลักพุทธปรัชญาเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนนี้ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณครูของเยาวชนการปฏิบัติตน เพื่อให้คนประพฤดี ประพฤติชอบ มีการแบ่งหมวดหมู่ชัดเจน หากศึกษาให้เข้าใจจะช่วยควบคุมคนให้รู้จักยับยั้งใจ (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2546) การพัฒนาตน คือ การที่บุคคลพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนด้วยตนเองให้ดีขึ้น เหมาะสมกว่าเดิม ทำให้สามารถดำเนินกิจกรรม แสดงพฤติกรรม เพื่อสนองความต้องการ แรงจูงใจ เป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) การพัฒนาตน คือ การพัฒนาศักยภาพของตนให้ดีขึ้นทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม เพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพสังคม เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสันติสุขของตน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต, 2566)

การนำหลักพุทธปรัชญาเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนนี้ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณครูของเยาวชน และการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเมตตา โดยช่วยในการสร้างพฤติกรรมและคุณลักษณะที่มีค่าที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำในสังคมและทั่วโลก เพราะพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่เป็นหลักพุทธปรัชญาเถรวาทกล่าวถึงหลักภาวะ 4 หมายถึง การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญาด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น ด้วยการฝึกอบรมสนับสนุนการพัฒนา ในรูปแบบตามหลักการปฏิบัติ ดังนี้ 1) กายภาวนา หมายถึง การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) สีลภาวนา หมายถึง การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน 3) จิตภาวนา หมายถึง การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น 4) ปัญญาภาวนา หมายถึง การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

สำหรับการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ในพื้นที่ใดก็ตามเป็นกระบวนการที่ต้องจัดเก็บและปรับปรุงตลอดเวลาเพื่อให้ตรงกับความต้องการและสภาพการณ์ท้องถิ่น หลักพุทธปรัชญามีความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนและมนุษย์ทั้งหมดนั้นเน้นการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับการเป็นมนุษย์ที่ดี นี่คือหลายหลักพุทธปรัชญาที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนนั้น จึงมีขั้นตอนที่อาจจะช่วยในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด **PMEW Model** กล่าวคือ การพัฒนาเยาวชน 4 ด้าน ได้แก่ 1) P=กายภาวนา คือการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพด้วยการตั้งมั่น พากเพียร ใช้สติ สมาธิ และปัญญา 2) M=ศีลภาวนา คือ การพัฒนาความประพฤติให้เกิดระบียบวินัยไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3) E=จิตภาวนา คือ การพัฒนาจิตให้เข้มแข็ง มีคุณภาพ มีศักยภาพ 4) W=ปัญญาภาวนา เพื่อสร้างความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้ทันโลก ทันชีวิตตามสภาวะการให้รอดพ้นความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560)

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีพระสังฆาธิการ 7 รูป ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา 3 คน และกลุ่มคนทั่วไป 6 คน ด้วยกำหนดพื้นที่โดยรวมเป็นจังหวัดร้อยเอ็ด ในการเก็บข้อมูล

โดยสุมตัวอย่างในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด เจาะจงกลุ่มเด็กเยาวชนสามกลุ่มคือ เด็กเยาวชนในสถานศึกษา เด็กเยาวชนที่ทำงาน และเด็กเยาวชนทั่วไป ในบางตำบลที่มีความเหมือนและแตกต่างของเด็กเยาวชนสามกลุ่มนั้น

ดังนั้น เหตุผลตามที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในการนำหลักพุทธปรัชญาเถรวาทชั้นภาวนา 4 มาปรับใช้ในพัฒนาตนให้ประพฤติปฏิบัติดีต่อสังคมและตนเอง มีความรู้ ยุติธรรมและยุติธรรมทัศน์ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอรูปแบบที่เป็นประโยชน์ในการปรับใช้กับการดำรงชีวิตของเยาวชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้เป็นอย่างดีเหมาะสมแก่ฐานานุรูปปฏิบัติตามนวัตวิถีของตน ๆ สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน
- 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน
- 3) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 4) เพื่อเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัด

ร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การรวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งมีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พระสงฆ์ฆราวาส ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา และกลุ่มทั่วไป มีการดำเนินการเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน อาศัยหัวใจการสร้างสังคมที่ยั่งยืน เติบโตในอนาคต เพราะการพัฒนาที่ถูกต้องนั้น เพื่อแนะนำวิธีการเรียนรู้และสนับสนุนในด้านต่างๆ ของชีวิต การแก้ปัญหาได้อย่างมีคุณภาพและการปรับตัวอยู่ได้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดี ก็นับได้ว่าเป็นรากฐานอนาคตที่สำคัญ ปัญหาต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ การศึกษาเรียนรู้เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา การใช้หลักภาวนา 4 มากำหนดแนวคิดและทัศนะ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง ปรากฏการณ์ปัญหาต่างๆ คือ ปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม เป็นต้น

ระยะที่ 2 ศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชน ตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชน ตามทฤษฎีและหลักพุทธปรัชญาเถรวาท ว่าด้วยคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ พยายามเร้าให้คนมีความรู้สึกอันดี เพื่อความเจริญก้าวหน้า มุ่งเป้าไปที่การทำให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามพุทธธรรมมีความสุขในปัจจุบันการนำหลักภาวนา 4 มาใช้ในการพัฒนาแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้

ระยะที่ 3 สร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นกระบวนการที่ต้องมีความยืดหยุ่น รับผิดชอบด้านพุทธปรัชญาและความต้องการร่วมมือกับชุมชน ศาสนา องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน ให้มีเมตตาต่อเยาวชนในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหลักสูตรเยาวชนต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท รูปแบบตามหลักการปฏิบัติ โดยอาศัยหลักภาวนา 4 หมายถึง การเจริญกาย ศีล จิตปัญญา เป็นต้น

ระยะที่ 4 เสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมหลักภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน ด้วยพ่อแม่หลายคน อยากให้ลูกปฏิบัติธรรมตั้งแต่เด็ก

จะได้มีคุณธรรมเป็นที่ภูมิคุ้มกันชีวิต การปลูกฝังฝึกอบรมแก่เยาวชน จึงควรเกิดขึ้นตั้งแต่เด็ก เพื่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะได้ไม่ละเมิดศีลธรรม เพราะเยาวชนเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกและสังคม การนำเสนอบทวิเคราะห์รูปแบบการปลูกฝังหลักพัฒนาทางกาย ศีล จิตและปัญญา มีผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ จะอยู่บนหลักธรรมของภาวนา 4 ด้วยการพัฒนา มี P= กายภาวนา M= ศีลภาวนา E= จิตภาวนา W=ปัญญาภาวนา เป็นต้น

ดังนั้น แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน อาศัยหัวใจการสร้างสังคมที่ยั่งยืน เติบโตในอนาคต เพราะการพัฒนาเยาวชนที่ถูกต้องนั้น แนะนำวิธีการเรียนรู้และสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ของชีวิต อาศัยหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนว่าด้วยคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ ดลใจให้ให้คนมีความรู้สึกอันดี เจริญก้าวหน้า มุ่งเป้าไปที่การประพฤติปฏิบัติตามพุทธธรรมให้มีความสุขในปัจจุบัน การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้เป็นกระบวนการที่ยืดหยุ่น รับผิดชอบต่อพุทธปรัชญาและความต้องการ เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน ให้มีเมตตาต่อกัน การเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ก็อาศัยกิจกรรมหลักภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน เป็นต้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) ผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน ด้วยการพัฒนาเยาวชน ด้วยอาศัยหัวใจของการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเติบโตในอนาคต เพราะการพัฒนาเยาวชนที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อแนะนำวิธีการเรียนรู้และสนับสนุนเยาวชนในด้านต่างๆ ของชีวิตในสังคม เพื่อการพัฒนาตามหลักภาวนา 4 ให้มีผลต่อการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ และการปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของชาตินั้น เยาวชนก็นับได้ว่าเป็นรากฐานอนาคตที่สำคัญของชาติ ปัญหาการใช้ความรุนแรงกับเด็กเยาวชน และต้องนำส่งเด็กเยาวชนเข้าไปยังศูนย์พิทักษ์ (รศ.พญ.วนิดา เปาอินทร์, 2565)

อีกอย่าง ทฤษฎีการพัฒนาเชิงความสามารถ เน้นการพัฒนาและการเรียนรู้จากทรัพยากรและคุณลักษณะบวรของเยาวชน ยึดว่าทุกคนมีความสามารถและทรัพยากรในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ทฤษฎีการพัฒนาการเรียนรู้ เน้นการตั้งใจในการพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชน และการสนับสนุนพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนา ทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืน เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อให้เยาวชนสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสร้างคุณค่าในสังคม ทฤษฎีการพัฒนาด้านอารมณ์และสังคม เน้นการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์และความสัมพันธ์ของเยาวชน เพื่อช่วยพัฒนาความเข้าใจต่อผู้อื่น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม ทฤษฎีการพัฒนาทักษะและความรู้ เน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปรับตัวในสังคมและการทำงาน ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาและการอบรมที่เป็นประสบการณ์ ทฤษฎีการพัฒนาแบบองค์รวม เน้นการพัฒนาอย่างรอบด้านทั้งในด้านทักษะทางการศึกษา ทักษะส่วนบุคคล และคุณลักษณะส่วนบุคคล ทฤษฎีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เน้นการพัฒนาที่ไม่แบ่งแยกตามลักษณะส่วนบุคคล และสนับสนุนความหลากหลายและความร่วมมือในการพัฒนา การแนะนำของพุทธศาสนามีรากฐานของการพัฒนามนุษย์ ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติตามนั้นย่อมเกิดผลดีแก่ตนเองและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการบูรณาการแนวคิดทางทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรการศึกษาตะวันตก ผลลัพธ์ที่ได้คือความคิดและความสามารถที่ดีมีความสมบูรณ์เป็นบุคคล ทั้งในด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา เป็นผู้มองการณ์ไกลไปสู่ความเป็นเลิศอย่างแท้จริง (พระครูสุทธธรรมา และคณะ, 2565) ตามปรากฏการณ์ปัญหาต่าง ๆ ในกลุ่มเด็กมี

ระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมากเท่าๆ กัน เป็นต้น นั่นเอง

ดังนั้น ปัญหาเยาวชนในสังคมไทยรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง เพราะเด็กเยาวชนที่เข้าไม่ถึงการช่วยเหลือ มีผลกระทบต่อตัวของเยาวชน ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ เข้าใจเรื่องปัญหาของเยาวชนและผลกระทบที่เกิดกับเยาวชนและสังคมโดยรวมมีต่อเยาวชนเชิงบวกและเชิงลบจากอารมณ์ความรุนแรงของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบปัญหาต่างๆ

2) ผลจากการศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชน บทนี้มุ่งเสนอหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในการพัฒนาเยาวชน มุ่งเสนอหลักพุทธปรัชญาเป็นหลักคำสอนเกี่ยวกับความจริง และหลักปฏิบัติ บางประการของพระพุทธศาสนาที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีการของปรัชญา จากนิยามความหมายนี้ทำให้มองเห็นขอบเขตของพุทธปรัชญาว่าจำกัดอยู่ในส่วนที่เป็นศาสนธรรมของพุทธศาสนาเท่านั้น ด้วยว่า คุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ พยายามเร้าให้คนมีความรู้สึกลึกซึ้ง ค้นหาคูณค่าที่แท้จริงแห่งชีวิต และช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้มนุษย์พยายามแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุด มีคุณค่าที่สุดในชีวิต เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะขึ้นให้ถึงได้ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขสมบูรณ์ที่สุด ตามหลักภาวนา 4 มีกาย ศีล จิต ปัญญาภาวนา นั่นเอง

พุทธปรัชญาไม่ยอมรับความเชื่อมงาย พระพุทธองค์ทรงแสดงว่า ทุกอย่างเป็นไปตามเหตุปัจจัย ทรงแสดงทางสายกลางเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ถูกต้องตามลำดับ โดยพัฒนาทางกาย ศีล จิตและปัญญา เพราะการพัฒนาทางพระพุทธศาสนามีคำที่มีความหมายว่าทำให้เจริญองกาม ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกับพัฒนาที่ใช้กับการทำชีวิตให้เจริญองกาม กล่าวคือ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา หมายถึง การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายด้วยอินทรีย์ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้มีอินทรีย์สังวรความรู้จักระมัตระวัง รักษาตนไม่ให้ก่อโทษกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา หมายถึง ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทางสังคมร่วมกัน 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตตภาวนา หมายถึง การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบูลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง เพื่อนมนุษย์ที่กำลังประสบความทุกข์นานาประการอยู่ในสังคมปัจจุบันและฝึกฝนจิตของตนให้มีความผ่องใสเบิกบานดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ และ 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา หมายถึง การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมาและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วให้เกิดประโยชน์ต่อตนและคนอื่น ๆ

ดังนั้น การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญาด้วยการทำให้เป็นให้มีขึ้น ด้วยการฝึกอบรม สนับสนุนการพัฒนา ในบาลีที่มาแสดงภาวนา 4 นี้ ในรูปที่เป็นคุณบทของบุคคล จึงเป็น ภาวิตกาย ภาวิตศีล ภาวิตจิต ภาวิตปัญญา เพราะผู้ได้เจริญกาย ศีล จิต และปัญญาแล้ว บุคคลที่มีคุณสมบัติชุดนี้ครบถ้วนย่อมเป็นพระอรหันต์ การพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนให้มีศักยภาพ มีความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม มีความรอบรู้อย่างเท่าทันสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคม ฐานความรู้ มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศอย่างยั่งยืน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตระหนักและเห็นความสำคัญนั่นเอง

3) ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้รู้และเข้าใจในการพัฒนาเยาวชน เพื่อรู้ปัญหาแล้ว เป็นที่จะหล่อหลอมกายจิตในการดำเนินชีวิตเป็นปกติสุขแล้วไปสู่เป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ทุกคนได้ เพราะการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชน เป็นกระบวนการที่ต้องมีความ

ยึดหยุ่นและรับรู้ด้านพุทธปรัชญาและความต้องการของเยาวชนในพื้นที่นั้น การร่วมมือกับชุมชน ศาสนา องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเมตตาของเยาวชนในอนาคต ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหลักสูตรเยาวชนต้นแบบตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท รูปแบบตามหลักการปฏิบัติ โดยอาศัยหลักภาวนา 4 หมายถึง การเจริญกาย ศีล จิตและปัญญา เพื่อนำเสนอเป็นองค์ความรู้ต่อไป

4) การเสนอองค์ความรู้ คือ องค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท จาก การศึกษาการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้รูปแบบการพัฒนา เยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ตามองค์ประกอบ YUOTHS Model กล่าวคือ 1) Y (Youthfully) ผู้วิจัย ได้สังเคราะห์ว่า พลังหนุ่มสาว 2) O (Outwit) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังพัฒนาชนด้วยไหวพริบ 3) U (Upstanding) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีศีลธรรมซื่อตรงเพื่อความยั่งยืน 4) T (Talent) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีความดีเด่นยั่งยืนเพื่อการพัฒนา 5) H (Humanitarian) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีมนุษยธรรมเพื่อการพัฒนา 6) S (Skills) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีทักษะในการพัฒนากาย ศีล จิต ปัญญา เป็นการควบคุมในการจัดการตาม แนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น เป็นการควบคุมในการจัดการตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นต้น

ดังนั้น รูปแบบกิจกรรมหลักภาวนา 4 ในการพัฒนาเยาวชน ทราบว่า เด็กสมัยนี้ส่วนใหญ่ถูกตามใจจน เคยตัว พ่อแม่เอาใจมากเกินไป ทำให้ขาดความอดทน ขาดวินัย คุณพ่อคุณแม่หลายท่านจึงอยากให้ลูกปฏิบัติ ธรรมตั้งแต่ยังเด็ก จะได้เป็นคนมีคุณธรรม คิดดี ทำดี มีธรรมะเป็นภูมิคุ้มกันชีวิต การปลูกฝังภาวนา หรือ พัฒนาแล้ว ฝึกอบรม จึงควรที่จะเกิดขึ้นตั้งแต่เด็กเพื่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะได้มีความละเอียดต่อการละเมิด ศีลธรรม เพราะเยาวชนเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายจิตใจ ความรู้สึกและสังคม จึงนำเสนอบทวิเคราะห์ รูปแบบการปลูกฝังหลักพัฒนาทางกาย ศีล จิตและปัญญาแก่เยาวชนไทย มีผลลัพธ์แห่งความสำเร็จจะอยู่บน หลักธรรมของภาวนา 4 ด้วยการพัฒนา เป็นต้น

ตามผลสรุปที่กล่าวมา การนำหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในการพัฒนาเยาวชน มีอิทธิพลต่อการดำเนิน ชีวิต ก่อให้เกิดผล โดยมีผลลัพธ์แห่งความสำเร็จจะอยู่บนหลักธรรมของภาวนา 4 ด้วยการพัฒนาทางกาย ศีล จิต และปัญญา ส่วนหัวใจของการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีนอกจากอยู่ที่หลักสูตรที่มีการบูรณาการอย่าง เหมาะสมแล้ว สิ่งที่สำคัญที่ขาดไม่ได้อีกอย่างก็คือผู้สอน ซึ่งผู้สอนต้องมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร สามารถให้ ความรู้กับเยาวชนอย่างถูกต้องเหมาะสมครบถ้วน สามารถโน้มน้าวและส่งเสริมให้ เยาวชนสามารถนำสิ่งที่ ถูกต้องที่ได้จากการเรียนรู้มาคิดพิจารณาอย่างแยบคายจนเกิดปัญญา สามารถแยกแยะด้วยตนเอง มีความ อื้อเพื่อเกื้อกูล ความไม่เบียดเบียน และความสามารถควบคุม จิตใจให้สงบ ก็จะสามารถพัฒนาได้โดยง่าย หรือ อาจติดตามมาอย่างอัตโนมัติยังผลให้ปัญหาต่างๆ ที่เยาวชนเป็นผู้ก่อลดน้อยถอยลงไป ซึ่งจะเป็นผลให้เยาวชน สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข และ ประเทศชาติได้เจริญรุ่งเรืองเพราะการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธ ปรัชญาเถรวาทนั่นเอง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยหลัก ภาวนา 4 เมื่อพิจารณา ผลการวิจัยเป็นรายด้าน สามารถนำมาอธิบายผลได้ ดังนี้

1) การพัฒนาตนเองด้านกาย (กายภาวนา) พบว่า การพัฒนาตนเองตาม หลักภาวนา 4 ของกลุ่ม ตัวอย่างเยาวชน หลังเข้าร่วมกิจกรรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตามเสนอทฤษฎี ความทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการแนะนำของพุทธศาสนามีรากฐานของการพัฒนามนุษย์ ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติ ตามนั้นย่อมเกิดผลดีแก่ตนเองและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการบูรณาการแนวคิดทางทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ในองค์กรการศึกษาตะวันตก ผลลัพธ์ที่ได้คือความคิดและความสามารถที่ดีมีความสมบูรณ์เป็นบุคคล ทั้ง

ในด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา การเป็นผู้นำองค์กรก้าวไปสู่ความเป็นเลิศอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ พระครูสุทิวรญาณ และคณะ (2565) เรื่อง “ภาวนา 4 หลักธรรมเป็นธรรมเพื่อการพัฒนาองค์กรและทำให้คน ได้รวบรวมความคิดที่ดีและมีความสามารถ” พบว่า การพัฒนาองค์กรมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการ เปลี่ยนแปลง เพราะความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กรขึ้นอยู่กับเป็นหลักการนำหลักการทาง พระพุทธศาสนามาใช้ยังคงเป็นการเติบโตของภาวนานำไปประยุกต์ใช้เป็นหลักธรรมซึ่งมีคุณลักษณะเด่นอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) ภาวนา พัฒนาการทางกาย 2) ศีลภาวนา การพัฒนาคุณธรรม 3) จิตภาวนา ฝึกจิตใจ; การพัฒนาอารมณ์ 4) ปัญญา ภาวนา การปลูกปัญญา การพัฒนาระหว่างภาค; การพัฒนาภูมิปัญญา ในส่วน ของคุณธรรมและจริยธรรม ที่จะ ควบคุมการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหม คุณา ภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2556) ในหนังสือ “พุทธธรรม” ว่า จิตภาวนา คือ การเจริญจิต พัฒนาจิต การ ฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญองงามแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ (1) การพัฒนาคุณภาพจิตเริ่มแต่มีคุณธรรม ต่าง ๆ ที่ทำให้จิตใจประณีตงดงาม เช่น มีเมตตา กรุณา มีศรัทธา เป็นต้น (2) การพัฒนาสมรรถภาพจิตหรือ สมรรถภาพ ของจิตใจซึ่งมีความเข้มแข็งที่จะเอา ไปใช้งานได้ดี คือ มีสมาธิ มีสติ เป็นต้น (3) การพัฒนา สุขภาพจิต นอกจากมีคุณธรรมมีคุณภาพ และสมรรถภาพต้องมี สุขภาพจิตด้วย คือ จิตใจนั้นมีความสุข เป็น จิตที่มีความเบิกบาน มีปิติ มีความอิ่มใจ มี ปราโมทย์ มีความร่าเริงบันเทิงใจเบิกบานเป็นสุขผ่องใสและยัง สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2543) ในหนังสือ “พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม” ว่า ปัญญาภาวนา คือการเจริญปัญญาพัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่ง ทั้งหลายตามเป็นจริงรู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำให้เป็นอิสระทาดนให้บริสุทธิ์จาก กิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญาเช่นการพัฒนากายการพัฒนาจิตการ พัฒนาปัญญาเข้าด้วยกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติญาภรณ์ ร้อยหมื่นไวย และคณะ (2562) เรื่อง “รูปแบบการพัฒนา นักศึกษาตามหลักภาวนา 4 กรณีศึกษาวิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรี” พบว่า รูปแบบการพัฒนา นักศึกษาตามหลักภาวนา 4 : กรณีศึกษา วิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรี จากแนวปัญหาอุปสรรค ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สรุปได้ว่า (1) ด้านกายภาวนา ควรทำตัวให้สงบไม่ฟุ้งซ่าน รู้จักการภาวนาในทำนองและนอน เพื่อผ่อนคลายอิริยาบถ (2) ด้านศีลภาวนา ควรรู้จักการสมาทานศีล รักษา ศีลที่รับจากพระสงฆ์ เพื่อชำระกายและวาจาให้บริสุทธิ์ (3) ด้านจิตตภาวนา ควรมีการกำหนดจิตอารมณ์และ สำรวมจิตอินทรีย์ให้อยู่กับตัวตนและให้เป็นปัจจุบัน (4) ด้านปัญญาภาวนา ควรมีการสังเกต การรู้จักคิด วิเคราะห์ศึกษาหาความรู้เพื่อประเทืองปัญญาคือความรอบรู้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติชัย สุทธสิโนบล (2556) เรื่อง “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อ สะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน” พบว่า การพัฒนาพฤติกรรม การ เรียนด้านกาย (กายภาวนา) พฤติกรรมการเรียนด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) และพฤติกรรมการเรียนด้าน จิตใจ (จิตภาวนา) ของนักเรียน จากการประเมินครั้งแรก นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.33 และการ ประเมินครั้งสุดท้าย นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 100 และเพิ่มขึ้นร้อยละ 66.67 ของการประเมินครั้งแรก ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปัญญาภาวนา) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 สามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามผลงาน สอดคล้องกับ งานวิจัยของอภิจิตร์ อนันตประยูร (2562) เรื่อง “การพัฒนาวิศกรสันติภาพโดยภาวนา 4.” พบว่า วิศกร สันติภาพได้เข้าใจหลักการพัฒนาที่สำคัญบนวิถีพุทธศาสนาซึ่งพัฒนาคุณภาพของวิศกรสันติภาพโดยใช้กรอบ แนวคิดคือภาวนาสี่ตระหนักรู้เผชิญความขัดแย้งทั้งหมดได้ มุ่งสู่การพัฒนาทั้ง 4 ฝ่าย และที่ละชั้น คือ การ พัฒนาคุณธรรมและการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดสันติภาพและความสามัคคีเพิ่มขึ้นในนักสังคมศาสตร์ วิศกร

ความสงบความดี คุณจะเปิดใจรับฟังและอดทนในทุกกรณีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่จะฝึกฝนตนให้ผ่านกระบวนการอบรมทั้งหมดเป็นส่วนของการพัฒนาศักยภาพ

สอดคล้องกับวรสิทธิสิน หงส์ทอง และคณะ (2566) เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” พบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมตามแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุตามหลักภาวนา 4 คือ 1) การวางแผนในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่การกำหนดแผนส่งเสริมสุขภาพร่างกาย, การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ 2) ทำโครงการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่โครงการสร้างเสริมสุขภาพ, กิจกรรมทางศาสนา และประเพณี 3) การติดตามประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่ การสำรวจข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุ, การสังเกตพฤติกรรม 4) การยกระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ, การพัฒนาความรู้และทักษะที่เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมพร จันทสีโล และคณะ (2563) เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนบ้านหนองไฮ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักภาวนาธรรม 4 ประการ” พบว่า หลักภาวนาธรรมทั้ง 4 ได้แก่ 1) กายภาวนา คือ การพัฒนาการแสดงออกทางกายให้ระมัดระวัง 2) ศิลภาวนา (การพัฒนาคุณธรรม) คือ การพัฒนาความสัมพันธ์อันชาญฉลาดกับโลกภายนอก และมีความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม 3) จิตภาวนา (การพัฒนาทางอารมณ์) คือการพัฒนาความเข้มแข็งไม่หวั่นไหวกลัว มีคุณธรรม มีศรัทธาและความเอื้ออาทร และ 4) ปัญญาภาวนา (การพัฒนาทางปัญญา) ที่เป็น รับรู้และเข้าใจสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง

ดังนั้น เยาวชนมีความรู้เรื่องศีลธรรมให้ทันกับสิ่งที่ทำให้จิตใจไม่ดีและมีความหลงใหลในการศึกษาอยู่เสมออีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูรัตนาวสุต และคณะ (2565) เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานในเยาวชนด้วยหลักภาวนา 4” พบว่า “ฐานดีคืออิฐ ฐานชีวิตคือการศึกษา” เยาวชนรุ่นใหม่คืออนาคตของชาตินี้หากว่าเยาวชนไม่มีการพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่ควรจะเป็น ตามคำว่า “จริยธรรม” โดยอาศัยหลักภาวนา 4 ข้อ ได้แก่ ภาวนา ศิลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เป็นตัวช่วยให้จริยธรรมอยู่บนหลักสัจธรรมความจริง ความจริงที่ว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เมื่อเยาวชนมีการพัฒนาเรียนรู้เข้าใจตามความเป็นจริงเหล่านี้ได้ จะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ ทำให้เกิดการปรับตัวอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป เยาวชนก็นับได้ว่าเป็นรากฐานอนาคตที่สำคัญของชาติที่ต้องให้ความสำคัญการพัฒนาจึงควรเริ่มจากเด็กเยาวชนก่อนเสมอเพื่ออนาคตที่ดีของประเทศสืบไป

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท จากการศึกษาการพัฒนาเยาวชน

แผนภาพที่ 6.1 แสดงโมเดลองค์ความรู้ (YOUTHS Model)

ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ตามองค์ประกอบ YUOTHS Model ดังนี้

จากภาพแผนภาพ สามารถอธิบายเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด” สรุปได้ดังนี้

วงกลมชั้นใน หมายถึง พลังหนุ่มสาว เป็นพลังพัฒนาชนะด้วยไหวพริบ มีศีลธรรมซื่อตรงเพื่อความยั่งยืน มีความดีเด่นยั่งยืนเพื่อการพัฒนา มีมนุษยธรรมเพื่อการพัฒนา สดุดี มีทักษะในการพัฒนา กาย ศิล จิต ปัญญา เป็นต้น

วงกลมชั้นที่ 2 หมายถึง 1) P การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับกายภาวนา หมายถึง การพัฒนาฝึกฝนอบรมกายด้วยอินทรี ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้มีอินทรีสังวรความรู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษแก่ตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม 2) M การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับศีลภาวนา หมายถึง ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทาสังคมร่วมกัน 3) E การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับจิตตภาวนา หมายถึง การฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญพยุพลด้วยคุณธรรมทั้งปวง ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้มีความผ่องใสเบิกบาน ดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ และ 4) W การพัฒนาคุณภาพชีวิตกับปัญญาภาวนา หมายถึง การพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับรับฟังมาและการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษาแล้วนั้นให้เกิดประโยชน์อื่น ๆ

วงกลมรอบที่ 3 หมายถึง โมเดลเยาวชน (YOUTHS Model) คือ 1) Y (Youthfully) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังหนุ่มสาว 2) O (Outwit) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า พลังพัฒนาชนะด้วยไหวพริบ 3) U (Upstanding) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีศีลธรรมซื่อตรงเพื่อความยั่งยืน 4) T (Talent) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีความดีเด่นยั่งยืนเพื่อการพัฒนา 5) H (Humanitarian) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีมนุษยธรรมเพื่อการพัฒนา 6) S (Skills) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ว่า มีทักษะในการพัฒนากาย ศิล จิต ปัญญา เป็นการควบคุมในการจัดการตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น เป็นการควบคุมในการจัดการตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นต้น

สรุป

ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ออกมาเป็นโมเดลในการพัฒนาที่เรียกว่า “DEVELOPMENT Model” ซึ่งเป็นการพัฒนานวัตกรรมที่คำนึงถึงหัวใจสำคัญของการพัฒนา 11 ประการ ดังต่อไปนี้ DEVELOPMENT กล่าวคือ D= Decision แปลว่า การตัดสินใจ E= Education แปลว่า การเรียนรู้ V= Vision แปลว่า มิวสิคทัศน์ E= Ecstatic แปลว่า ความปลื้มปิติยินดี L= Listening การรับฟังอย่างตั้งใจ O= Optimistic แปลว่า การมองโลกในแง่ดี P= Peachy แปลว่า ยอดเยี่ยม M= Mellifluous แปลว่า ปากหวาน, พูดจาวน้าฟัง E= Energy แปลว่า การสร้างพลังแห่งความสำเร็จ N= Newfound แปลว่า ที่เพิ่งค้นพบใหม่ T= Timeless แปลว่า เหนือกาลเวลา, ไร้อายุ พบว่า รูปแบบการพัฒนาโดยมี “เยาวชน” เป็นเป้าหมายในการพัฒนา ก่อนเริ่มกระบวนการพัฒนาและการขับเคลื่อนด้วยพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อนำพาผู้รับการพัฒนาไปสู่ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมบนหลักภาวา 4 มี กาย ศิล จิต ปัญญาภาวา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพุทธปรัชญาเถรวาทไว้อย่างชัดเจนของเยาวชน 5 ประการ กล่าวคือ “YOUTHS Model” Y= Youthfully แปลว่า อ่อนเยาว์, ความเป็นหนุ่มสาว O= Outwit แปลว่า การชนะด้วยไหวพริบ U= Upstanding แปลว่า การยืนหยัดและซื่อตรง T= Talent แปลว่า พลังงานดาวเด่น H= Humanitarian แปลว่า ผู้มีมนุษยธรรม, คนใจบุญ และ Skills แปลว่า มีทักษะพัฒนาด้านกายศิลปจิตปัญญา

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบเพื่อพัฒนาระหว่างพุทธศาสตร์ มีการพัฒนาระหว่างหน่วยงานสถาบันการศึกษา ผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้แหล่ง วิเคราะห์การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับ ดังนั้น การวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เชิงวิชาการ

- 1.1 ได้คู่มือรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.2 ได้นวัตกรรมที่เป็นสื่อการเรียนรู้การสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.3 ได้กระบวนการสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 1) **ประโยชน์เชิงชุมชนและสังคม** ได้สร้างค่านิยมความภาคภูมิใจในรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเครื่องหล่อหลอมจิตใจให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- 2) **ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ** เมื่อพัฒนาพื้นที่วิจัยให้เกิดนวัตกรรมรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด แล้วสามารถพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทอย่างยั่งยืน จะทำให้มีการดำเนินชีวิต การศึกษา การเรียนรู้และการปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์

2. เชิงนโยบาย

ในระดับประเทศ รัฐสามารถประชาสัมพันธ์รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างยั่งยืนตามยุทธศาสตร์การประเทศ เป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้จะช่วยขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้มีคุณภาพชีวิต ด้านจิตใจ ปัญญา พฤติกรรมและสังคมที่ดีขึ้น มีภูมิคุ้มกัน ความอ่อนแอทางจิตใจ ปัญญา พฤติกรรมและสังคม ซึ่งเกิดจากปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ครอบครัวยุติการใช้ชีวิตในสถานศึกษา การทำงาน การอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคม ทำให้มีสุขภาวะที่ดีในการดำเนินชีวิต

3. เชิงการนำไปใช้

หน่วยงานที่สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีดังนี้

- 1) **ศูนย์ปฏิบัติการธรรมประจำทุกจังหวัด** สามารถนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปผลิตหนังสือเกี่ยวกับคติธรรมสำหรับการดำเนินชีวิตที่อิงตามคติรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 2) **กระทรวงพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์** สามารถนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนามนุษย์ให้มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต
- 3) **สถาบันการศึกษา** สามารถนำผลวิจัยและนวัตกรรมไปสร้างหลักสูตรนวัตกรรมการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 4) **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และวัฒนธรรมจังหวัด** สามารถนำผลการวิจัยและนวัตกรรมไปกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดและท้องถิ่นนั้น ๆ

4. เชิงการนำไปใช้ในงานวิจัย

สร้างสรรค์การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด; ประยุกต์การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด; บูรณาการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด; ต้นแบบการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด; นวัตกรรมการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทในจังหวัดร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย สุทธิสินบล. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน. วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. 5(1), 149-164.
- กิตติญาณรณ์ ร้อยหมื่นไวย และ ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2562). รูปแบบการพัฒนานักศึกษาตามหลักภาวนา 4 กรณีศึกษา วิทยาลัยสยามบริหารธุรกิจ จังหวัดนนทบุรี. Journal of Teaching Social Studies. 2(1), 8-20.
- พระครูรัตนกรวิสุทธิ และคณะ. (2565). การพัฒนาจริยธรรมขั้นพื้นฐานในเยาวชนด้วยหลักภาวนา 4. Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani. 5(1), 98-109.
- พระครูสุทิวรญาณ และคณะ. (2565). ภาวนา 4 หลักธรรมเป็นธรรมเพื่อการพัฒนาองค์กรและทำให้คนได้รวบรวมความคิดที่ดีและมีความสามารถ. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2556). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2546). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2546). พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาชีวิตและสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระสมพร จันทลีโล และคณะ. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนบ้านหนองไฮ อำเภอกวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักภวนาธรรม 4 ประการ. *Journal of Modern Learning Development*. 5(3), 78-92.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รศ.พญ.วนิดา เปาอินทร์. (2565). การพัฒนาศักยภาพและการอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยเด็ก child abuse แบบองค์รวมของทีม สหสาขาวิชาชีพ. คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรสิทธิ์สิน หงส์ทอง และคณะ. (2566). การประยุกต์ใช้หลักภวนา 4 ในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ภายในเขตเทศบาลเมืองพิชัย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. 6(2), 155-168.
- อภิจิตร อนันต์ประยูร. (2562). การพัฒนาวิศวกรรมสันติภาพโดยภวนา 4. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 6(2), 397-411.

